

CLOENDA DE LA UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

Prada, 26 d'agost de 2005

Senyores i senyors, permetin-me començar agraint, com a president del Parlament de Catalunya, la invitació per cloure aquesta trenta-setena edició de la Universitat Catalana d'Estiu, que a més a més em dóna l'oportunitat de traslladar-los algunes reflexions al fil del debat entorn l'evolució de les societats i de la nostra identitat com a nació que som, com a poble amb llarga història, amb un passat que existeix, malgrat que això últimament alguns no ho tinguin clar, i amb un futur que, com tots els futurs, és incert; ho és per definició, un futur que acabarà sent, i que acabarà sent el que determini la nostra voluntat.

La mateixa voluntat que va fer néixer la Universitat Catalana d'Estiu en temps de foscor, i que li ha permès clarament superar dificultats –i no poques dificultats.

La Universitat Catalana d'Estiu mereix un reconeixement per la seva trajectòria, pel seu bagatge –deixin-me fer un record ara i aquí, i especial, a Miquel Porter i Moix–, però, més important encara, la Universitat Catalana d'Estiu mereix un reconeixement per la seva vigència. I dic això amb tota la consciència del que estic dient i amb el que amb la paraula «consciència» vull expressar. No puc deixar de felicitar totes aquelles persones implicades en la Universitat Catalana d'Estiu pel seu esforç, pel seu treball, que un any més s'ha traduït en uns dies de debat, de reflexió, de coneixença, d'enriquiment cultural.

Els agraïments també s'han d'estendre als patrocinadors que donen necessari suport, també al poble de Prada pel seu compromís i per la implicació en una trobada que cada estiu aplega persones d'arreu

dels Països Catalans, disposades a passar uns dies en un ambient únic on es combinen coneixement i alegria, estudi i festa, tot aprofitant el gran potencial humà present.

Aquest ambient especial es respira només de posar els peus a Prada, de fet anima a participar-hi. Personalment resulta encoratjador parlar davant una audiència com la avui, marcada per l'esperit inquiet de conèixer, de pensar, d'aprendre i de compartir.

Començava fent referència a la voluntat –la voluntat serà el fil conductor de tot el discurs. Deixin-me citar una de les ments més genials de la història de la humanitat: «Hi ha una força motriu més poderosa que el vapor, l'electricitat i l'energia atòmica: la voluntat.» Això ho va dir, ni més ni menys, que Albert Einstein, personatge que, a més, enguany ha estat objecte d'anàlisi aquí a Prada coincidint amb el centenari de la teoria de la relativitat.

Sembla una frase agosarada, però el físic genial no era aliè ni als successos del seu temps ni als coneixements de la història de la humanitat. Si repassem els llibres d'història comprovarem la certesa de la seva afirmació.

Com sempre es diu de l'energia nuclear, la força de la voluntat pot portar a millorar societats o pot portar a deliris conqueridors, pot portar a descobrir cures de greus malalties o pot portar a inventar armes de destrucció. Qualsevol voluntat, doncs, pot portar a imposar Estats o pot portar a alliberar nacions. Com sempre, tot dependrà de com s'utilitzi. El futur, allò que serem en el futur, dependrà de l'abast de la nostra voluntat. Potser no té la potència immediata, a curt termini, d'altres forces, però no es pot aturar per sempre la força de la voluntat.

Vull afegir que quan aquesta voluntat viu en minoria, permet resistir, permet mantenir aquella flama encesa. Però per avançar de veritat,

cal que aquesta voluntat sigui majoritàriament compartida i això esdevingui una evidència palpable que es respira.

La voluntat és imparable produint canvis quan la solidesa, el convenciment majoritari i compartit d'aquesta voluntat és tal que els seus objectius esdevenen tan evidents com inevitables. El dubte que ens pot assaltar, doncs, potser rau a conèixer quin és realment l'abast de la nostra voluntat.

Bé, moltes coses de les quals els parlaré de ben segur han anat apareixent al llarg d'aquests dies aquí a Prada, ja sigui en ponències públiques o en improvisades tertúlies més privades, perquè al cap i a la fi els vull parlar d'allò que rau en el fons de les propostes polítiques, els vull parlar dels reptes que com a país, com a nació, com a poble, com a societat, tenim sobre la taula.

No som una illa aïllada del món. En aquests moments ens enfrontem a molts reptes. De fet, aquí ens enfrontem a una xarxa de reptes els uns lligats amb els altres. Per exemple, donar respostes als dèficits del país, el dèficit fiscal, per descomptat, el dèficit d'infraestructures, el dèficit social, el dèficit de la sanitat d'avui, etcètera.

Ens enfrontem, per exemple, a una globalització que ens planteja canvis continus als quals no hem sabut adaptar-nos, ja sigui en el món productiu, sigui en el món laboral o també en el món cultural.

La globalització, per exemple, també ha incidit en una immigració massiva, rebuda en poc temps, de persones amb cultures i orígens molt diversos, sense haver-nos preparat prèviament, i amb les mancances de no ser Estat.

Ho he dit sovint i no em canso de repetir-ho. La immigració no és un problema, és un repte. Està a les nostres mans fer-ne quelcom

positiu, tant per al benestar com per a la defensa de la nostra identitat, o bé deixar que esdevingui una font de majors problemes.

Com la pluja torrencial, que pot provocar inundacions o afegir reserves d'aigua, hem de fer el possible per fer de la immigració un instrument de desenvolupament i d'enfortiment del nostre projecte nacional. No és fàcil, no és gens fàcil, però és un dels reptes que hem de tirar endavant.

I lligat amb la immigració, cal fer front a una certa indefinició i feblesa de la cultura i els valors de la nostra nació. I permeteu-me que m'aturi i m'estengui en aquest darrer repte, el dels valors.

Ens cal consolidar un sistema de valors definidor, clar i ferm. El nostre és un projecte nacional que s'enfronta a diferents dificultats. Fragmentat, sense Estat propi, ha de fer front a reptes que altres nacions en millor situació amb prou feines saben respondre.

La globalització, el procés de construcció europea, la immigració, la pressió sobre la llengua, i un llarg reguitzell de factors ens posen dificultats afegides a una recuperació identitària encara inacabada.

El nostre projecte de futur, per tant, passa per sumar, per integrar-hi la majoria de la població present al nostre territori.

Ho deia al principi: quan estàs sotmès i en minoria, la voluntat et permet resistir en les teves conviccions, mantenir-les amb vida. Però si volem que el somni de benestar i llibertat es faci realitat, si volem iniciar un camí propi, ens cal molt més que la voluntat d'unes minories: ens cal aplegar la voluntat de la majoria.

I en els temps actuals, aplegar tothom demana una apel·lació a la història, per descomptat, també una apel·lació als drets i les llibertats. Ens cal demostrar que el català, que el nostre sistema és

un projecte beneficiós, és un projecte positiu, és interessant per a tothom que el vulgui compartir a casa nostra.

Partim, doncs, de les nostres arrels, de la nostra història, de la reivindicació dels nostres drets i de les nostres llibertats, però ho fem pensant en un futur de major benestar, de convenciment que, alliberant-nos de tuteles llunyanes, apropant les decisions a casa nostra, les coses les podem fer molt millor.

I el projecte comú comença per la definició i l'assumpció d'uns valors comuns que donen sentit i cohesió, tant com la història. Ens cal, doncs, fer un exercici de reflexió i debatre fins a posar en clar els elements sobre els quals cal articular un projecte de futur per implicar el país sencer, precisament, en aquest projecte de futur.

Vivim en democràcia, i en ella el poder no el té el més fort; el poder el té qui sap aplegar la força de la majoria. Ens cal aquesta reflexió, fer visibles els elements cohesionadors de la nostra identitat. No dic que calgui inventar res, dic que cal fer visible el que ja és.

I encara un incís en aquest incís. Com a nació, sense Estat i institucionalment diferenciada, però amb un passat comú i amb un sentiment de present i de futur que ens vincula, ens cal també especialment parar atenció a la veu del conjunt dels Països Catalans. Ens cal la seva visió, ens cal escoltar la seva opinió amb més atenció. Vull reivindicar avui i aquí el potencial intel·lectual del conjunt dels Països Catalans, com una xarxa de pensament que arriba, que connecta, que transmet des de tot arreu, que s'estén pertot arreu. Ens cal, en definitiva, aquesta connexió de pensament.

És obligat en aquestes reflexions parlar del tema del moment. Com vostès saben, en un moment crucial de la nostra història, estem intentant fer un nou Estatut.

Tot el que he exposat fins ara serveix especialment per mostrar la necessitat d'un nou Estatut i d'un nou sistema de finançament, com a instruments imprescindibles per encarar els grans reptes que tenim per endavant, els que he descrit i molts altres que, evidentment, avui no cal comentar, però que donaria per a molt més.

Per la seva importància, i perquè estic convençut que els diferents responsables polítics tenen prou sentit d'Estat –que no en tenim, però de sentit d'Estat jo crec que en tenen–, no dubto que se superaran els esculls, se superaran les tibantors i que aprovarem un nou Estatut.

És cert que hi ha divergències. Al Parlament s'hi representen ideologies, visions diferents, objectius diferents, fins i tot dins els mateixos partits a vegades també passa això. Però, per sobre de tot, el Parlament té un compromís amb Catalunya, amb les catalanes i els catalans, i això ens obliga a fer un esforç de diàleg, a cercar el camí comú que garanteixi els instruments que Catalunya necessita.

Ara no és hora de remarcar les diferències. Ara és l'hora de demostrar que per Catalunya podem col·laborar tots plegats, fer un diàleg reposat, trobar respostes i acords que no hagin de causar a la força renúncies.

Potser volem arribar a destinacions diferents al final del camí, però tots els partits polítics catalans tenim encara molt camí per recórrer junts, i sense competències blindades i sense millor finançament no ens mourem ni un centímetre, ens quedarem, això sí, en trinxeres, immersos en una lluita que al segle XXI, segurament, no té cap sentit.

L'Estatut s'ha de situar al marge de les rivalitats polítiques, de les tàctiques del dia a dia. No podem fer de l'Estatut el centre de totes les polèmiques, que a més a més no hi tenen res a veure. No podem utilitzar l'Estatut com una eina, o fins i tot com a arma, dels uns contra els altres. Aquest no és el camí.

Hi ha massa coses que ens uneixen a tots plegats, massa coincidències en les anàlisis de present i de futur, com per malbaratar aquest moment històric. Dit d'una altra manera, vint-i-cinc anys després de la Transició tenim una oportunitat d'or per refer el curs de la història, tenim una oportunitat d'or. Ho repeteixo: ara o mai.

L'Estatut ens fa falta a la ciutadania i fa falta als partits. Governi qui governi en el futur, repeteixo, governi qui governi en el futur, el que pugui fer estarà condicionat segurament pel que ara fem.

Si no hi ha Estatut, seguirem amb les mans lligades davant molts temes. Penso que cal superar la miopia que causen les pressions immediates, els interessos a curt termini. No podem oblidar les urgències d'una nació que té al davant masses reptes com per seguir encallats en el no-res.

Si no mirem més enllà, no ens adonarem que posar pals a les rodes de l'Estatut és posar pals a les rodes de qualsevol govern de Catalunya per als propers anys, al marge, això sí, del descrèdit democràtic i polític de no saber posar-nos d'acord en un dels temes més importants dels últims anys de la nostra història, un tema d'interès general.

Vull recordar que tant els darrers governs de Convergència i Unió com el Govern actual han tingut escàs marge d'actuació per culpa precisament de la restricció competencial i la manca de finançament.

Catalunya, doncs, necessita ara un nou Estatut i un nou finançament. Insistir en altres hipòtesis forma part d'una visió competitiva que, precisament, no és la que convé al país. No es tracta de quin partit guanyarà més o guanyarà menys, sinó de com podem guanyar un pas cap el futur i cap a més llibertat.

L'enfocament competitiu potser és més interessant per omplir capçaleres de diaris, fins i tot per tenir conversa en dinars, o en els vespres d'estiu. Però a l'hora de la veritat, no podem perdre de vista què ens cal per a Catalunya. No es pot plantejar com una operació per debilitar el govern o l'oposició. Ens hi juguem massa tots plegats.

Recupero l'anterior, que alguns semblen oblidar: les mancances competencials i el dèficit fiscal de cada any es converteix en un deute social, en un deute d'infraestructures, en un dèficit de respostes polítiques que el país no es pot permetre.

I, a més a més, hi ha qui diu que això de l'Estatut no interessa la ciutadania, que no és una de les preocupacions principals de la ciutadania. I aquest fet es presenta com una mostra més dels suposats fracassos dels partits polítics catalans, tal com, diuen, demostren les enquestes.

L'Estatut no apareix en les enquestes com una de les preocupacions de la ciutadania. És evident que no i, a més a més, l'Estatut no ho ha de ser pas una preocupació. L'Estatut és un instrument; no ha de ser un problema, més enllà dels d'entesa entre els representants polítics per fer-lo.

Com ja he explicat alguna vegada, l'Estatut és l'obrellaunes que ha d'obrir la llauna, i en la llauna és on hi ha un major contingut d'infraestructures, de polítiques socials, de polítiques laborals, de polítiques culturals, que permetin millorar l'educació dels fills,

l'atenció mèdica, els llocs de treball, en definitiva, el benestar i les llibertats de les persones.

Què interessa la ciutadania?, l'obrellaunes o el que hi ha dintre la llaua? Evidentment, el contingut. Però és feina i preocupació dels polítics permetre arribar a ell, fer ús de l'obrellaunes; per això hem estat escollits, en definitiva.

Però si no ens en sortim com cal, això acabarà afectant tothom en coses que realment sí que importen, i no sols els polítics. Que no sigui preocupació general - l'Estatut -, no vol dir que no sigui important, fins i tot vital. No confonguem la realitat amb les enquestes. Més greu que cansar l'opinió pública amb debats és indignar el poble de Catalunya si els representants polítics no aconseguim posar-nos d'acord

I ara ens trobem assistint a un debat aferrissat i excessiu entorn a la hipotètica inconstitucionalitat d'una part de l'articulat de l'Estatut com a clau de volta de suport o de rebuig al text que en aquests moments s'està tramitant.

I aquí voldria fer dues reflexions més.

La primera: ara és el moment que no hi hagi interferències en el treball dels parlamentaris, dels partits polítics catalans. Vull dir que aquell seny que tant ens ha caracteritzat els catalans al llarg dels segles l'encomanem, se n'encomanin els representants polítics de l'Estat espanyol i que deixin treballar amb tranquil·litat el Parlament; ara, no els toca fer cap ni una interferència.

Una altra qüestió: el Dictamen del Consell Consultiu. És un dictamen important, molt important, però, no ho oblidem, al capdavant qui té la responsabilitat d'aprovar l'Estatut són els cent trenta-cinc diputats i diputades del Parlament de Catalunya. I, a més a més –i ho remarco–

, en última instància, qui té la responsabilitat d'aprovar l'Estatut és el poble de Catalunya en un referèndum que s'haurà de convocar un cop aprovat l'Estatut.

En aquest sentit també –permetin-me fer un matís–, la insistència en la possible inconstitucionalitat dels drets històrics resulta sorprenent, quan a les facultats universitàries d'aquest país s'explica als nostres joves que el text de la Constitució espanyola no és un text sagrat, rígid. Qualsevol expert en la matèria explica que la Constitució espanyola és un text força flexible, en tant que alguns articles estan redactats amb gran ambigüitat.

I, per què? Doncs, perquè en aquell moment de la Transició hi havia grans punts de desacord, hi havia moltes més dificultats de les que hi ha ara. I no podia ser d'altra manera en aquell context, on en una mateixa taula seien des d'exministres de Franco fins a comunistes, socialistes i nacionalistes diversos, que havien combatut el règim, que havien passat per la presó, per l'exili o per totes dues coses.

Cal ser respectuosos amb aquell consens pretèrit. Però no hem d'oblidar que, com tantes vegades ha demostrat el Tribunal Constitucional, la Constitució permet fer moltes lectures, especialment en aspectes que d'una manera o altra es vinculen al nostre Estatut i al nostre àmbit competencial.

És a dir, la consideració de constitucionalitat o inconstitucionalitat d'articles o lleis senceres, tal com ha succeït en tantes ocasions des del 1978, no deixa de tenir un cert aspecte de relativitat, com bé s'ha demostrat recentment, per exemple, amb la Llei de matrimonis homosexuals.

I hi ha una altra cosa molt important i que no podem oblidar. Catalunya no és una nació des de 1978, que és quan s'aprova la Constitució espanyola. Catalunya ja era nació abans. Catalunya té una història mil·lenària, Catalunya té uns precedents en les corts catalanes, en la Mancomunitat o la República.

Els vull posar un exemple. Jo sóc president del Parlament perquè m'han escollit els cent trenta-cinc diputats i diputades del Parlament de Catalunya, evidentment, i ho sóc perquè hi ha hagut unes eleccions. Però jo també tinc una història com a president del Parlament. El president del Parlament actual arrenca amb el president Companys, i després del president Companys n'hi va haver un que es deia Casanova, i després el president Irla, i després van venir els presidents del Parlament de Catalunya a l'exili: Rovira i Virgili, Serra i Moret, Farreras i Duran, que va morir a Mèxic. Però abans de morir a Mèxic, Farreras i Duran va fer una carta amb la qual, com a president del Parlament a l'exili, reconeixia el nou Parlament que es constituí el març de l'any 1980. I aquesta carta la va fer arribar al president Barrera, i el president Barrera la va transmetre al president Coll, i aquest al president Xicoy, i aquest al president Raventós, i el president Raventós al president Rigol, i el president Rigol me la va passar a mi, i jo també la passaré al proper president o presidenta del Parlament de Catalunya.

Què té a veure això amb l'Estatut? Doncs, té molt a veure. Precisament, nosaltres no naixem l'any 79, 78 o 77. Tenim una continuïtat històrica que ningú més té des d'aquest punt de vista.

Tot plegat, la resposta, per tant, rau essencialment en la voluntat política i en la capacitat de diàleg i de trobar respostes de consens i, a més a més, aquest cop sense les pors de la Transició.

Què fa falta de l'Estatut? Com veieu, arribo al final tal com he començat. L'Estatut depèn al cap i a la fi de la voluntat, de la voluntat del poble dipositada en els cent trenta-cinc diputats i diputades del Parlament de Catalunya, de la voluntat dels principals dirigents polítics per desencallar el text quan cau pres de tibantors i conflictes.

Ara és l'hora de demostrar les voluntats. Ho deia Rovira i Virgili: «Perquè la nació s'afirmi, cal un factor susceptible de manifestació exterior: la voluntat.»

Ens cal que qui té el poder de decisió manifesti exteriorment l'afirmació que comporta el nou Estatut.

S'imposarà la voluntat comuna? La voluntat d'avançar com a nació pròspera i desenvolupada? O seran més fortes determinades voluntats individuals que demostrarien tenir poca voluntat d'esdevenir la nació lliure i benestant com alguns somniem?

L'acord sobre l'Estatut és possible. I torno a recordar les paraules del principi, d'Einstein: «Hi ha una força motriu més poderosa que el vapor, l'electricitat i l'energia atòmica: la voluntat.»

De veritat que algú creu que no es pot aconseguir un Estatut potent, ambiciós i compartit per la gran majoria que fa un any i mig que plantegem? Jo estic convençut que el tindrem. Ara, això sí, cal que tothom sigui responsable, cal que tothom tingui clar el seu paper, i a més a més tothom n'hi té de paper, i cal que tots plegats siguem capaços de pensar en el país abans que res. Tots plegats tenim tantes coses per aportar en aquest país... Doncs ara és l'hora de fer-ho.

Moltes gràcies.